

Teh zasnov se je v veliki meri držal tudi avtor pričujoče knjige. Že v uvodu je zapisal, da je namenil to delo študentom geografije, ki jih zanima živi svet v pokrajini. V uvodnem poglavju avtor napove zgradbo knjige. Prva poglavja obravnavajo nekatere osnovne pojme, ki jim sledi pretres teoretičnih izhodišč. V nadaljevanju pa po avtorjevih besedah ni bilo mogoče zajeti vsega gradiva, ki ga obravnava rastlinska geografija. Zato se je osredotočil na tista poglavja, ki so po njegovem mnenju osnovna za razumevanje rastlinske odeje v geografskem okolju.

Knjiga je razdeljena na tri glavne dele. Prvi del o geografiji rastlinskih vrst obsega poglavja, ki se nanašajo na rastlinske vrste in njihova ekološka svojstva, na vplive okolja na razporeditev rastlin in na njihove selitve. V drugi del o geografiji vegetacije so zajeta poglavja: rastje kot predmet proučevanja, zbiranje podatkov o vegetaciji in analiza vegetacije. Zadnji del, ki zajema še nekatere teme iz rastlinske geografije vsebuje poglavja: zgodovina vegetacije na Zemlji, rastline in ekosistemi ter človekovi vplivi na rastje.

Vsebina knjige je torej precej drugačna, kot je vsebina dosedanjih fitogeografskih učbenikov. Ti zadnji imajo večinoma dva glavna dela. Prvi del obravnava naravne razmere, ki pogojujejo rastje, drugi pa razširjenost vegetacije na Zemlji in njenih delih. S to knjigo pa geografija pri proučevanju rastja stopa na dokaj nova pota. Zlasti se to kaže v prvem delu o geografiji rastlinskih vrst. Z vprašanji o nastanku novih rastlinskih vrst, razprostranjenosti posameznih rastlin, fitogenetskem sistemu, ekoloških lastnostih vrst itd., se je geografija doslej le malo ukvarjala, ker so za pokrajino, ki je predmet geografije, bolj pomembne rastline povezane v skupine kot pa posamezne rastlinske vrste.

Zato je iz tega vidika pomembnejši drugi del, ki obravnava geografijo vegetacije. Tu avtor predstavi razvoj vegetacije ter strukturo rastja in rastlinskih združb. Zelo zanimivi sta tudi poglavji o zbiranju podatkov o vegetaciji in njeni analizi. V njih je prikazana uporabnost statističnih metod pri tovrstnem delu. Tu avtor navaja nekatere probleme s klasifikacijo rastja. Podrobneje prikaže klasifikacije avtorjev iz angleško govorečih dežel (Tansley, Clements), pregledno pa tudi klasifikacijo, ki se je razširila po celinski Evropi (po Braun-Blanquetu). Na kratko so predstavljeni novejši poskusi klasificirati rastje s pomočjo matematičnih modelov in računalnikov. Vendar avtor opozarja, da so novi klasifikacijski sistemi res moderni v matematičnem smislu, toda malokateri je moderen v tem, da bi zajel običajno poznavanje oblike in funkcije proučevane vegetacije.

Tudi osrednjo nalogo pri analizi vegetacije, to je iskanje povezav med vegetacijo in okoljem ter prostorsko razporeditev rastja, avtor opre na uporabo kvantitativnih metod in statistike. Tako prinaša ta del knjige v geografsko literaturo veliko novih idej, metod in tehnik dela pri proučevanju vegetacije v pokrajini. Marsikaj od tega bo treba preveriti s podrobnim terenskim delom, ki ostane še naprej ena osnovnih metod pri proučevanju rastja. Na ta način bodo novi pristopi k raziskovanju rastlinske odeje najboljše ovrednoteni.

Notranja oprema knjige je docela v skladu s tekstovnim delom in se dokaj loči od opreme dosedanjih tovrstnih del. Knjiga ne prinaša kart o vegetaciji, temveč je večina podatkov prikazana na koordinatah, diagramih in tabelah. Le na koncu je dodano nekaj črno belih fotografij, ki prikazujejo nekatere pojave v rastlinski odeji.

F. Lovrenčak

Josef Schmithüsen, Atlas zur Biogeographie, Bibliographisches Institut Mannheim 1976, 80 strani.

Bibliografski inštitut iz Mannheima je v okviru programa osmih atlasov o naravnih pojavih izdal tretji zvezek, ki prikazuje rastje in živali na Zemlji. Tako smo za atlasom o prsteh in o morjih, ki prikazujeta neživo naravo, dobili še atlas o živem svetu, ki je neločljivo povezan s to naravo.

Jedro atlasa tvorijo karte rastja. Potencialne vegetacijske skupine ponazarja svetovna karta v merilu 1:80 milijonov, sledijo pa ji karte rastja po posameznih celinah v merilu 1:25 milijonov. Na osnovi intenzivnega proučevanja

rastja v mnogih predelih Zemlje, se je nabralo dovolj gradiva tudi za karte vegetacije v večjih merilih. Omeniti velja, da je avtor J. Schmithüsen, znani nemški geograf, uvrstil v atlas vrsto vegetacijskih kart predelov z doslej slabo poznanim rastjem. Verjetno je v dobrem poznavanju rastja, iskati vzrok, da vegetacijo Evrope ponazarjata le karta vse celine in karta Srednje Evrope; medtem ko mnoge karte v merilu 1:5 milijonov prikazujejo rastje neevropskih dežel tako npr. Madagaskarja, južne Indije, jugovzhodne Avstralije in Tasmanije, Srednje Amerike, zahodnih in vzhodnih Antiljskih otokov, severovzhodnega dela Južne Amerike in drugih.

Vse karte so izdelane po enotni tipologiji in imajo razen svetovne karte enotno legendo v petih jezikih (nemščini, angleščini, francoščini, španščini in ruščini). Avtor atlasa svetuje bralcu, ki želi spoznati opis vegetacijskih skupin in razlago njihove razprostranjenosti, da prečita njegovo znano knjigo (*Allgemeine Vegetationsgeographie*).

Različne barve ponazarjajo posamezne vegetacijske skupine. Barve in njihovi odtenki predstavljajo enega od ekoloških faktorjev (rdeča — toploto, modra — vlažnost, rumena — letno spreminjanje vegetacije glede na sušo in mraz) in gostoto rastja. S kombinacijo raznih barv in različnih simbolov so zajete vse vegetacijske skupine, kar pripomore k večji preglednosti kart.

Poleg vegetacijskih kart vsebuje atlas tudi vrsto zemljevidov, ki ploskovno prikazujejo areale posameznih rastlin in živali. Te karte so izdelane v tribarvni tehniki. Razvrščene pa so za isto področje (npr. Evropo) tako, da so ob kartah arealov različnih rastlin karte arealov različnih živali; npr. macesna (*Larix*) in volka (*Canis lupus*) v holarktičnem področju. Zanimive so tudi karte arealov bipolarnih in tropskih rastlin ter živali, areali kozmopolitskih rastlin (družin, rodov in vrst) in živali. Te karte nazorno pokažejo, kako zavzemajo areali nekaterih živali večji del Zemlje medtem, ko so rastline bolj omejene na določena področja. Zelo zanimiv primer te vrste kaže karta areala ptice rodu cipa (*Anthys*), ki praktično živi po vsem svetu (razen skrajnih polarnih področij). V to skupino kart sodijo tudi zemljevidi celin, kjer je razširjenost rastlinskih in živalskih rodov in vrst prikazana s črtami.

Atlas zaključuje vrsta svetovnih kart z razširjenostjo glavnih vegetacijskih tipov: tropskega dežnega gozda, savane, stepe itd. Poleg teh kart pa je avtor uvrstil v atlas še karte: letnih množin ogljikovih spojin na kopnem in v vodi, fitomase kopne vegetacije, letne produkcije organskih snovi kopne vegetacije in mase odmrlih organskih snovi kopnega rastja. Te zadnje karte dobro dopolnjujejo osrednji del atlasa, ko za razširjenostjo rastja spoznamo še njegovo produkcijo. Taka večstranska predstavitev rastja dokaj poveča vrednost atlasa in ga uvršča med tista dela, ki jih mora poznati vsakdo, ki ga na tak ali drugačen način zanima živi svet na Zemlji.

F. Lovrenčak

Rural Transformation in Hungary, uredil Gy. Enyedi, Akadémiai Kiadó, Budimpešta, 1976, str. 116. V sedmih razpravah so predstavljene značilne poteze in spremembe podeželja na Madžarskem. Gy. Enyedi v uvodni razpravi postavlja tematska izhodišča proučevanju »ruralnega prostora« (avtorji so ga opredelili kot »območje naselij, ki nimajo legalnega, administrativnega položaja mesta«), nakar podaja njegove osnovne poteze in značilnosti povišne preobrazbe. Demografske značilnosti ruralnih naselij obravnava Vörösmarti E. Tajti. Naselja analizirata dve razpravi: o funkcijskih tipih ruralnih naselij (P. Beluszky) in o območjih zaselkov in samotnih kmetij (L. Lackó). Zadnji trije članki prikazujejo rast ruralne industrije (Z. Tatai), spremembe življenjskih pogojev ruralnega prebivalstva (Gy. Barta) ter problem okolja pri agrarni izrabi tal v ruralnih območjih (I. Berényi).

Zbornik predstavlja tehten prispevek k vse bolj aktualni problematiki proučevanja podeželja (urednik zbornika je tudi predsednik Komisije za ruralno planiranje in razvoj pri MGU), tako zaradi jasnih teoretskih izhodišč kot zaradi skrbno izbrane problematike in solidne strokovne obravnave, pri čemer so